

7/8506

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

SAYI : B.12.0.A.SGB.0.03.610/3333
KONU :Yazılı Soru Önergeleri

.../08/2009
01 EYLÜL 2009

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 23.06.2009 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02- 14112 sayılı yazınız.

İlgi yazınız ekinde alınan, Tekirdağ Milletvekili Enis TÜTÜNCÜ'ye ait 7/8505, Van Milletvekili Fatma KURTULAN'a ait 7/8506, Muğla Milletvekili Fevzi TOPUZ'a ait 7/8507, Konya Milletvekili Atilla KART'a ait 7/8508, Kayseri Milletvekili Mehmet Şevki KULKULOĞLU'na ait 7/8509, Hatay Milletvekili Süleyman Turan ÇİRKİN'e ait 7/8510, Edirne Milletvekili Bilgin PAÇARIZ'a ait 7/8511 ve İzmir Milletvekili Selçuk AYHAN'a ait 7/8512 esas nolu yazılı soru önergelerine ilişkin Bakanlığımız görüşleri ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

EKLER:

- 1- Görüş 7/8505 (2 sayfa)
- 2- Görüş 7/8506 (3 sayfa)
- 3- Görüş 7/8507 (4 sayfa)
- 4- Görüş 7/8508 (1 sayfa)
- 5- Görüş 7/8509 (1 sayfa)
- 6- Görüş 7/8510 (2 sayfa)
- 7- Görüş 7/8511 (5 sayfa)
- 8- Görüş 7/8512 (1 sayfa)

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : Fatma KURTULAN
Van Milletvekili

Esas no : 7/8506

Türkiye'de ilk olarak 2002 yılında görülen, kene ısırıkları ve buna bağlı olarak ortaya çıkan Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı, her geçen yıl giderek artıyor. Daha çok havaların ısındığı yaz mevsiminde görülen bu hastalık, yalnızca bu yıl 5 ay içerisinde 7 kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Kene vakalarının bu yıl daha erken görülmesinin en büyük nedenin hava sıcaklıklarındaki artış olarak gösterilirken, Sağlık Bakanlığı hastalıkla mücadelede sonucu etkileyici, yeterli ölçüde önleyici önlem almamıştır. Engellenemediği için kene sayısı her geçen yıl giderek artmakta ve buna paralel olarak da vaka ve ölüm olayları artış göstermektedir. Vatandaşlar, piknik alanlarında, köylerde çokça görülen ve havaların erken ısınmasıyla çoğalan kenelere karşı kulaktan dolma bilgilerle korunmaya çalışırken, yüzlerce köyde çevre ilaçlaması yapılmadığı gibi, çiftçiler tarlalarında zirai mücadele amaçlı ilaç bile kullanmamaktadırlar. Hayvan besiciliği yapılan yerlerde ve köylerde gerekli denetimler yapılmadığı için genelde ilaçlama da yapılmamaktadır.

SORU 1) Sıcaklıkların daha da artacağı dikkate alınarak, vaka ve ölümlerin önüne geçmek için Bakanlığınız nasıl bir çalışma yürütmektedir?

SORU 2) Bakanlığınızda bu hastalıktan korunma ve mücadele anlamında bir eylem planınız bulunmakta mıdır?

SORU 3) Bu hastalıkla mücadelede İl Müdürlüklerine ne kadar kaynak aktarılmıştır?

SORU 4) Kenelerin yoğun olarak görüldüğü köylerde nasıl bir çalışma yürütülmektedir? Köylere hastalıkla mücadele için ilaç dağılımı yapılmış mıdır?

SORU 5) Riskli olan piknik alanları ve köylerde, ilaçlamalar hangi sıklıkta yapılmaktadır?

CEVAP 1-2-3-4-5) Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) Hastalığı, kenelerce nakledilen bir virus tarafından oluşturulmaktadır. Bu virus evcil ve yabani hayvanlarda herhangi bir hastalık oluşturmamasına rağmen, insanlarda bazen ölümcül olan hastalık yapabilmektedir.

Keneler kan emici dış parazitler olup, bir çok yapısal ve biyolojik yönü ile böceklerden ayrılan, Arachnida sınıfında yer alan eklem bacaklılardır. Bugün dünyada bilinen 907 kene türünü barındıran üç ailede (Argasidae= Yumuşak keneler 186 tür, Ixodidae=Sert keneler 720 tür, Nuttalliellidae=1 tür) yer alan keneler, insan ve hayvanlara yaklaşık 200 kadar hastalık etkenini (virus, bakteri, protozoon, helmint) nakledebilmektedirler. Keneler mevsimsel aktivite göstermekte olup, halk arasında sakırğa, yavısı, kerni gibi isimlerle de bilinmektedir. Bunlar yumurtaları takip eden gelişmeleri boyunca larva, nimf ve erişkin olmak üzere üç değişik şekilde bulunurlar. Yaşam döngüleri boyunca biri larvadan nimfe, diğeri de nimften erişkine geçişte olmak üzere iki defa gömlek değiştirirler.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı yönünden özel öneme sahip kenelerden vektörlük potansiyeli kanıtlanmış olan *Hyalomma marginatum*, *Hyalomma analiticum* ve *Dermacentor marginatus* ülkemizde bulunmaktadır. Özellikle Kırım-Kongo kanamalı ateşi virüsünün ana taşıyıcısı olan *Hyalomma marginatum*, yaban hayatı ile çok yakından ilişkili olup, bozkır ikliminin diğer iklim kuşakları ile kesiştiği bölgelerde, özellikle de kuru taban örtüsüne sahip bodur ormanlık (meşe ve ardıç) alanlarda yayılış gösterir. *Hyalomma marginatum* iki konaklı bir yaşam döngüsüne sahiptir. Larva ve nimf evreleri, beslenmek için küçük yabani hayvanlar ve yerden beslenen karga keklik gibi kuşları tercih etmektedir. Larvadan nimfe dönüşüm aşaması bu konaklar üzerinde gerçekleşir. Yere düşen nimfler, çevre şartlarına bağlı olarak 4-

20 gün içinde gömlek değiştirerek aç erişkin haline gelirler.

Bu dönem genellikle sonbahara isabet ettiğinden aç erişkinler doğada kışı geçirebilecek bir yere saklanırlar. Ertesi yılın ilkbaharında aktif hale gelirler. Bunlar diğer bazı kenelerin aksine otlara tırmanıp konak beklemek yerine, toprakta veya bodur bitkiler altında gizlenmiş halde etraflarından kan emecekleri büyük bir konağın geçmesini beklerler.

Keneler yaşamlarının büyük kısmını konak dışında (toprakta, yarık ve çatlaklarda ve orman taban örtüsü altında) yumurtlama, gömlek değiştirme, kışlama veya konak aramak şeklinde geçirmektedir. Bu dönemlere yönelik yapılacak geniş çaplı park, piknik alanı, orman vb. yerlerdeki çevre mücadelesi, hem stratejik ve maddi olarak uygulamada zorluklar içermekte hem de ekolojik dengeleri olumsuz etkilemesi söz konusu olabilmektedir. Türkiye’de Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı ve vektör kenenin gözlemlendiği bölgeler dikkatle incelenecek olursa, neredeyse tamamında hayvanlar orman veya çalılıklar (yaban hayatı ile iç içe) içinde otlatılmaktadır. Ayrıca *Hyalomma marginatum* küçük yaban hayvanları ve yerden beslenen kuşların dolaştığı alanlarda bulunduğundan, hayvan barınaklarının ilaçlanması da KKKA yayılışında fazlaca etkili değildir.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığını önlemede asıl amaç insan-kene temasını kesmektir. Bu amaçla ilaçla mücadelenin yanı sıra yetiştiricilerimizin bilgilendirilmesi amacıyla İl/İlçe Müdürlüğümüzde görevli Veteriner hekimlere, bunlarla birlikte Sağlık İl Müdürlüğü, Çevre ve Orman İl Müdürlüğü personeli olmak üzere TSK’ya bağlı görev yapan Veteriner Hekim subaylar, Tabipler Odası, Veteriner Hekimler Odası, avcı dernekleri, Tıp ve Veteriner Fakülteleri gibi ilgili kurum ve kuruluşların personeli de eğitimcilerin eğitimi kapsamında yapılan eğitimlerle bilgilendirilmiştir. Bu kapsamda toplam 48 ilde, 785 kişiye yönelik eğitimcilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimlerde Üniversiteler, Sağlık Bakanlığı ve Bakanlığımız birlikte çalışmıştır. Eğitim tarihleri, yerleri ve katılımcı sayıları aşağıda belirtilmiştir.

4 Mart 2009 tarihinde Aydın ilinde; İzmir, Manisa, Kütahya, Uşak, Afyon, Denizli, Isparta, Burdur, Muğla ve Antalya, Aydın illerinde görev yapan 275 kişiye,

11 Mart 2009 tarihinde Çorum ilinde; Yozgat, Tokat, Amasya, Samsun, Sinop, Kastamonu, Karabük, Çankırı, Bolu, Kırıkkale, Bartın, Zonguldak, Düzce, Çorum illerinde görev yapan 233 kişiye,

18 Mart 2009 tarihinde Diyarbakır ilinde; Şanlıurfa, Mardin, Şırnak, Siirt, Batman, Bitlis, Muş, Bingöl, Elazığ, Malatya, Adıyaman, Diyarbakır illerinde görev yapan 144 kişiye,

25 Mart 2009 tarihinde Erzincan ilinde; Erzurum, Bayburt, Gümüşhane, Trabzon, illerinde görev yapan elemanlara eğitim verilmiştir..

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığının önlenmesi amacıyla kene popülasyonunun azaltılması önem arz etmektedir. Kenelerin herhangi bir mücadele yöntemi ile tamamen yok edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle hastalıktan korunmak için, kenelere karşı kişisel korunma en etkili yöntemdir. Hastalıkla mücadelede yaban hayatıyla iç içe olan tarım arazilerinde çalışan tarım veya orman işçisi, köylü, avcı veya bu bölgelerde pikniğe gidenler için kenelerden korunma ve kontrol tedbirlerinin alınması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla ilaçla mücadelenin yanı sıra yetiştiricilerimizin bilgilendirilmesi amacıyla başta Sağlık Bakanlığı olmak üzere İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı ile ortaklaşa alınan bir kararla, Kırım-Kongo Kanamalı

Ateşi (KKKA) Hastalığı ile mücadele süreci içinde İl Sağlık Müdürlüğü, İl Müftülükleri ile İl Tarım Müdürlükleri'nin ortaklaşa toplumun bilinçlendirilmesine yönelik çalışma yapmaları karara bağlanmıştır

Giresun, Sivas, Ordu, Rize, Artvin, Tunceli, Erzincan illerinde görev yapan 133 kişiye, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) Hastalığı ile ilgili olarak hizmet içi eğitimler dışında, Bakanlığımız konu ile ilgili diğer Bakanlık ve kuruluşlarla da koordineli olarak çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bu amaçla 81 il müdürlüğüne gönderilen yazı ile İl Sağlık Müdürlüğü, İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İl Müftülükleri ile irtibata geçerek toplumu bilinçlendirme çalışmalarına yönelik planlamanın yapılması, çalışmalarda görsel ve yazılı yerel basından da faydalanılması, Kırım Kongo Kanamalı Ateşi (KKKA) Hastalığı ve kenelerden korunma yöntemlerine yönelik hususlara dikkat edilmesi gerektiğinin vurgulanması Bakanlığımızca talimatlandırılmıştır.

Kamuya açık olan park, bahçe ve piknik alanlarının kene yönünden ilaçlanması Bakanlığımızın görev alanına girmemekte olup, Bakanlığımız tarafından sadece çiftlik hayvanlarına yönelik ilaçlama çalışmaları yürütülmektedir.

2008 ve 2009 yıllarında Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığının (KKKA) kenelerle bulaşması, enfeksiyon kaynağı kenelerin yaban hayatıyla iç içe olan ormanlık, piknik yerleri ve tarım arazilerinden insan ve evcil hayvanlara tutunmaları nedeniyle bu bölgelerde çalışan ve bulaşma riski taşıyan tarım işçisi, köylü, orman işçisi, avcı veya pikniğe gidenler için, yerel idarelere hastalıktan korunmaya yönelik kontrol tedbirleri bildirilmiştir.

Bu amaçla; 2009 yılında Sağlık Bakanlığı ile yapılan protokol gereği KKKA Hastalığının görülme riskinin bulunduğu ve vakaların %85-90 oranında görüldüğü 15 İl Müdürlüğüne (Amasya, Ankara, Bolu, Çankırı, Çorum, Erzurum, Giresun, Gümüşhane, Karabük, Kastamonu, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat ve Yozgat) 120.000 TL olmak üzere toplam 1.800.000 TL ödenek aktarılmış olup, İl Müdürlükleri büyükbaş hayvanlarda kene mücadelesi çalışmalarına başlamıştır.